УДК 657.633:658.7

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА

Баканов Даніїл,
здобувач вищої освіти спеціальності D1 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *досліджено роль інвентаризації як складової методу бухгалтерського обліку та організаційно-контрольного інструмента забезпечення збереження майна підприємства. Розкрито її економічну сутність, функціональне значення та нормативно-правове регулювання. Обґрунтовано напрями вдосконалення інвентаризаційного процесу в умовах ризик-орієнтованого управління та цифровізації облікових процедур.*

Ключові слова: *інвентаризація, майно підприємства, активи, внутрішній контроль, бухгалтерський облік, фінансова звітність.*

У сучасних умовах нестабільності економічного середовища та зростання ризиків господарської діяльності особливої актуальності набуває проблема забезпечення збереження майна підприємства. Ефективність управління активами безпосередньо залежить від якості інформаційного забезпечення, яке формується системою бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю. Вагоме місце в цій системі посідає інвентаризація як інструмент підтвердження реальності облікових даних та запобігання втратам ресурсів.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] підприємства зобов’язані забезпечувати достовірність даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що передбачає обов’язкове проведення інвентаризації активів і зобов’язань. Методичні засади її здійснення визначені Положенням про інвентаризацію активів та зобов’язань [2], яке регламентує порядок організації інвентаризаційного процесу, документального оформлення його результатів та відображення виявлених розбіжностей у системі бухгалтерських рахунків.

Інвентаризація є процесом перевірки та документального підтвердження фактичної наявності й стану активів і зобов’язань шляхом їх перерахунку, обміру, зважування або звірки з відповідними обліковими даними. Її економічна сутність полягає у забезпеченні відповідності між фактичними та обліковими показниками, що дозволяє своєчасно виявляти нестачі, надлишки, псування чи втрату матеріальних цінностей.

Функціональне значення інвентаризації проявляється через реалізацію інформаційної, контрольної та управлінської функцій [3]. Інформаційна функція забезпечує формування достовірної бази для складання фінансової звітності та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Контрольна функція спрямована на виявлення відхилень, встановлення причин їх виникнення та оцінку дотримання умов зберігання активів. Управлінський аспект полягає у використанні результатів інвентаризації для вдосконалення системи внутрішнього контролю, підвищення відповідальності матеріально відповідальних осіб та оптимізації структури й використання активів.

Особливого значення інвентаризація набуває у процесі формування річної фінансової звітності, оскільки її результати забезпечують підтвердження показників балансу та дотримання принципів обачності, повного висвітлення і превалювання сутності над формою. Виявлені розбіжності підлягають обов'язковому відображенню в обліку, що мінімізує ризик викривлення фінансової інформації та підвищує рівень довіри з боку користувачів звітності.

Ефективність інвентаризації значною мірою залежить від рівня її організаційного забезпечення. До основних напрямів удосконалення інвентаризаційного процесу доцільно віднести впровадження ризик-орієнтованого підходу до визначення об'єктів і періодичності перевірок, посилення персональної відповідальності членів інвентаризаційних комісій та матеріально відповідальних осіб, удосконалення внутрішніх регламентів проведення інвентаризації, а також автоматизацію облікових процедур і застосування електронного документування [4].

Інтеграція результатів інвентаризації в систему управління ризиками підприємства сприяє своєчасному реагуванню на загрози втрати майна, підвищенню фінансової дисципліни та зміцненню економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Отже, інвентаризація є не лише складовою методу бухгалтерського обліку, а й комплексним організаційно-контрольним інструментом забезпечення збереження майна підприємства. Її системне проведення, методичне вдосконалення та використання сучасних інформаційних технологій створюють передумови для підвищення достовірності фінансової звітності, ефективності управління активами та стійкого розвитку підприємства.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. №996 : станом на 03 верес. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text.

2. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : наказ Міністерства фінансів України від 02 вересня 2014 р. №879 ; станом на 29 лип. 2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text.

3. Височан О. С., Височан О. О. Інвентаризація: сутність, класифікація, принципи, функції та завдання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2018. Вип. 22. Ч. 1. С. 4-52.

4. Лега О. В., Канцедал Н. А., Пешков А. М. Інвентаризація як інструмент забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Підприємництво та інновації*. 2025. Вип. 34. С. 37-44. https://doi.org/10.32782/2415-3583/34.5.

Abstract: *the theses examine inventory as a component of the accounting method and an organizational and control tool for ensuring the preservation of enterprise property. The economic essence, functional significance, and regulatory framework of inventory procedures are substantiated. Particular attention is paid to the improvement of inventory organization based on a risk-oriented approach and the implementation of modern digital technologies in accounting practice.*

Keywords: *inventory, enterprise property, assets, internal control, accounting, financial reporting.*

Науковий керівник:
Сирцева С.В.,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет